

recipere est aptum. Utrumque corpori cedit: utrumque trine est dimensum; utrumque corporum dimensiones penetrare potest. Neutrum corporibus resistit, utrumque corporibus motis, locum et cædit, et præstat; et sicuti corporis propria est resistentia, et renitentia, et antitypia, quæ ut corpus naturale sit, ei causam præstat. Sic spaciū utriusque proprium est, cessio corporibus, eorumque motibus præstita. In eo tantum differunt, ut alterum, quod mundum locat, sit plenum mundi corpore; alterum vero, sit corpore omni vacuum. In eo etiam, differt hoc ab illo, quod illud, et finitum est, et infinitum, hoc autem totum est finitum. Et a medio sui, undequaque æquale. Si enim a centro ipsius, quod est mundi centrum, quaquaversum lineæ protrahantur, usque ad mundi convexam superficiem, æquales erunt omnes, sed finitæ. Si vero etiam, atque etiam protendantur, quo usque protrahi possunt, æquales itidem, sed infinitæ erunt, possunt enim per universum, extra mundum positum spacium infinitum, protendi. In medio ergo universi infiniti spaci; centrum spaciū est. Et spacium quod circa centrum est, usque ad mundi convexum, medium universi spaciū est. Diversum quoque ab exteriori illo, mundanum hoc medium, ac finitum est rationibus aliis. Illud enim inane, ac vacuum totum est, quantumcunque est. Hoc vero plenum mundo est, ac mundi corporibus omnibus. Minutis tantum inter corpora intervalli vacui distinctum: quæ tamen vacua intervalla tanta, ac totidem sunt, quanta, et quot sunt pleni spacia revera. Plenum tamen vulgo, et sensui vocatur; vacuum est uti ostendimus, rationi. Et qua plenum est, non equidem ad eius pertinet essentiam, sed plenitudo ei accidens est; a corporibus nimirum plenitudo illi accedit, quæ ab eo natura sunt diversa, ita, ut spacia, quæ propria corporum superius diximus, accidentia fere sunt illis, essentia vero eorum, in antitypia illa, et renitentia consistit. Quare si plenum esse, spacio huic mundano accidit; vacuum esse ad essentiam eius pertinebit. Nam, et dimidia mundani spaciū pars vacua est, et universum illud extra mundanum est inane. Quæ res etiamsi ita sit, attamen magnam vim, erga se se implentia exercet corpora. Ita, ut ea cuncta, nihil resistentia, eorum resistente, aut obstante nullo penetret. Et e contra, in tantum viribus caret, ut a corporibus omnibus, nihil eo prorsus renitente penetretur. Dividat etiam corpora omnia: et a corporibus omnibus dividatur. Nullum corpus lædat; a nullo corpore lædatur. Nullum tamen impossibile inde sequatur. Non est enim eis simile; non est eis contrarium. Neque enim eis repugnat: neque ab eis contrarium. Neque enim eis repugnat: neque ab eis repugnatur, et dum illis resistere nequit, omnibus tamen sese indit. Atque illis sua puncta, suas lineas, sua superficies, impertit et profunditates, se seque his neutiquam privans, illis largitur, ut illa sibi habeant, quæ sibi retinet ipsum. Atque ita evenit, ut dum qua plenum est, omnia penetrat, et ab omnibus penetretur; omnia item comprahendat, et ab omnibus comprahendatur; et dum omnia terminat, ab omnibus terminetur. Cum vero hæc omnia, et faciat, et patiat, et corporibus omnibus largiatur, ut sint, ut agant, ut patiantur, cur omnis corporum essentiæ, actionis, ac passionis non dicatur esse principium? Et cum corpora omnia finiat, cur corporum etiam finis non existimetur? Atque hinc, et principium rerum, et finis itidem esse non asseratur? Et cum finitum, et infinitum sit, cur, et principium, et finis, finita, et infinita non dicentur? Quorum pleraque præstantissimi veterum dixere, vel forte dicere voluere.

Corporeas qualitates, quas per corpora diximus protendi, corporibus ipsis esse posteriores, nemini dubium videri debet. Sunt enim ipsæ, quæcunque, et quotcunque sint, accidentia; corpora vero substantiæ sunt, substantias autem accidentibus priores esse, nemini dubium itidem esse potest. Corpora ergo qualitatibus suis sunt priora. Corporibus vero priores sunt loci. Nam si locus, prius corpore non esset, tunc corpora non essent in loco, quod impossibile esse philosophis omnibus est confessum. Atque ideo dictum est venerum cavillatori. “Admirabilis quædam est loci natura, et prior omnibus. Nam sine quo, aliorum nullum esse potest, et ipsum sine illis potest esse, necessarium est, primum esse.”

Nam si corpora fierent, et locus eis non esset præparatus, ubi nam locarentur? Si arbor aliqua modo e terra pullulet, ac crescat, quo nam crescet, si locum non reperiat ibi esse